

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'irotdoy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1148 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'irotdoy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent

Djumaniyazov Maqsud Allazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farhod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasida professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasida dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor, Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan	
qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxiizmatlarni	
rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabulova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing	
samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali	
foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrorov Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlanlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending	
to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ;	
Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmini barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni	
O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	

Turizm sektorida milliy hunarmadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	
Turizmga innovatsion texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoira Azimovna , kafedra professori	
Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni	164
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktam Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orqali turizm industriasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar	
va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha	
usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalari kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyyigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi	
va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli	
yo'nalishlari	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxona iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	

Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...	269
G'anibayev Ilxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish	284
M. Samiyeva , kafedra assisenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	
Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tatqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан	340
Усманов Фаррух Обитхонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi; Sindarov Fazliddin Kaxramonovich , kafedra assistenti	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiylik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	

Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f.d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinov , doktorant	
Erkin iqtisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодиқова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasurova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли , магистр	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna , PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Ноди́ра Исаметдиновна , PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения конкурентоспособности предприятия.....	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f.n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i.f.d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otobek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlari	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	

O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
Markaziy Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxona investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot"ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyorov Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i.f.n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari.....	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapparovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoira Shukurullaevna , katta o'qituvchi	
Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyeвна , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashtirish va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	

Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari...	683
Shaniyazova Zamira Oralbayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish	709
Ishaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	
Korxonalar moliyaviy tahlilining ahamiyati	714
Karimov Eminjon Gapardjonovich , doktorant	
Рекреация как основа духовно-культурного возрождения нации и социально-экономического развития страны	716
Алимова Гузал Алишеровна , Доктор философии (PhD) по экономическим наукам	
Развитие тепличного плодовоовощеводства и создание в отрасли цепочки добавленной стоимости Республики Узбекистан.....	722
Дурманов Акмал Шаймарданович , PhD, доцент кафедры	
Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirishning innovatsion usullari.....	734
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li , DSc, mustaqil izlanuvchi	
Роль виртуальных банков в развитии экономики Узбекистане.....	738
Каримов Нарбой Ганиевич , доктор экономических наук; Ниязметов Мансур Рустамович	
Xotin-qizlarni ish bilan ta'minlashga ko'maklashish imkoniyatlari	742
Xayitov Abdimannon Buxarovich , iqtisod fanlari nomzodi	
Maxsus iqtisodiy zonalar: mazmun-mohiyati, ulardagi investitsiya muhitini yaxshilash	748
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li , PhD, dotsent	
Современные тенденции формирования системы критериев рабочих мест в условиях экологизации экономики	754
Ходжаева Нодирахон Абдурашидовна , PhD, профессор	
Yangi O'zbekistonda xizmatlar sohasi – mamlakat taraqqiyotining drayveri	760
Yusupov Muxamadamin , kafedra dotsenti	
Oliy ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlarning zarurati	767
Anvar Bazarbayevich Gafurov , PhD (i.f.f.d)	
Kichik sanoat zonalaridagi korxonalar raqobatbardoshligini oshirish.....	774
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich , kafedra dotsenti v.b.	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	778
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Tibbiy sug'urtada innovatsiyalar va IT-texnologiyalarning qo'llanilishi	784
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna , PhD, kafedra dotsenti	
Improvement of Scientific Methodological Bases of Innovative Management of Higher Education Institutions.	789
Gafurova Dilshoda , PhD	
Leveraging Public-Private Partnerships for Strategic Investment Financing	793
Yakubova Samira , PhD	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida banklarning o'rni.....	797
Adilova Zohida Ikromjonovna	
Turistik resurslarning salohiyatdan samarali foydalanishning nazariy asoslari	801
Alimardonova Zebuniso Mamarajabovna , mustaqil izlanuvchi	
Respublikamizda qimmatli qog'ozlar bozorini raqamlashtirishning o'ziga xos jihatlari	805
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich , kafedra dotsenti v.b.	
Исследование алюминиевого порошка как строительный материал	809
Шарипова Мадина Конгратбаевна , преподаватель	
Bank tizimi samaradorligini oshirishda chakana bank xizmatlarining o'rni.....	812
Raxmatov Temur Sotiboldiyevich , PhD	

Lizing faoliyatini kreditlashda anderraytingdan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari	818
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Milliy moliya bozorini rivojlantirish xususidagi ilmiy-nazariy qarashlar	824
Burxanov A. U. , i.f.d., professor, Muratov Amir Timur ug'li , talaba	
Iqtisodiyotda yashil innovatsiyalarni joriy etishni konseptual asoslari.....	829
Ruzibayeva Nargiza Hakimovna , kafedra dotsenti	
Цифровизация страховых претензий является основным механизмом развития страховой отрасли.....	835
Узакова Камола Бехзодовна , ассистент кафедры	
O'zbekiston va MDH mamlakatlari soliq tizimining qiyosiy tahlili	839
Bobomurotova Manzura Panji qizi , mustaqil tadqiqotchi	
Soliq ma'muriyatchiligi tizimida samarali soliq nazoratini tashkil etish masalalari.....	845
Poyonov Bobir Bekmurod o'g'li , Bobomurotova Manzura Panji qizi , mustaqil tadqiqotchilar	
Banklarda aktivlar portfellarining zamonaviy holati	851
Murodova Mohigul Chori qizi , katta o'qituvchi	
Vaqtni boshqarish texnologiyasidan foydalangan holda talabalarning o'quv faoliyatida o'zini o'zi tashkil etishini rivojlantirish muammosini o'rganishning nazariy asoslari.....	855
Otajonova Maftuna Sultonmurodovna , tayanch doktorant	
Kredit-modul tizimida talabalarning mustaqil ishini rejalashtirish va tashkil qilish	859
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna , p. f. n.	
Erkin iqtisodiy hududlarga investitsiyalarni jalb etish innovatsion taraqqiyot omili sifatida	863
Sheraliyeva Saida Azatovna , katta o'qituvchi	
Paxta-to'qimachilik klasterlari mahsulotlari eksportini motivatsiyalash mexanizmi	868
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich , tayanch doktorant	
O'zbekiston Respublikasida soliq tavakkalchiligini boshqarishning hozirgi zamon muammolari.....	875
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich , mustaqil izlanuvchi	
Modern Methods of Tax Control: Analysis, Problems and Solutions.....	879
Ergasheva Malikakhon , Independent researcher	
Iqtisodiyotni raqamlashtirish mehnat bozorida bandlik darajasini oshirish omili sifatida.....	884
Amanov Otabek Amankulovich	
Tashqi savdo – statistik o'rganishning obyekti sifatida.....	888
Ergashev Mirjon Yorqin o'g'li , tayanch doktorant	
Nodavlat notijoart tashkilotlarida maqsadli tushumlarga doir ishchi schotlarni takomillashtirish.....	893
Ne'matov Oybek Ismatullayevich , PhD	
Kichik biznes subyektlarida marketing strategiyasini qo'llash va uni takomillashtirish	897
Saidaxmedova Nodira Ilxamovna , DsC	
Библиометрический анализ области знаний налогового администрирования.....	902
Bokhodir Isroilov , Doctor of Economics, Boburshokh Ibragimov , PhD	
Soliq qarzini undirish amaliyoti va uni tartibini takomillashtirish tahlili.....	909
Raximova Shaxlo Rajapboyevna , mustaqil tadqiqotchi	
Dorivor o'simliklarni yetishtirish va qayta ishlashda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning ahamiyati.....	915
Xo'jaqulova Nigora Rustamovna , PhD	
Davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishda soliqlarning ta'sirini boshqarish	922
Maxmudov Anvarjon Maxmudovich , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda tijorat banklarining investitsion faoliyatining ekonometrik tahlili	930
Achilov Uyg'unjon Ulug'bekovich , dotsent	
Семья и ее роль в воспитании молодежи.....	935
Зайналов Жахонгир Расулович , профессор, Бердикулов Журабек , ассистент	
Don mahsulotlari korxonalarida ishlab chiqarish xarajatlarining boshqaruv hisobi, auditi va tahlil qilishga oid tadqiqotlarga doir mulohazalar.....	938
Nosirov Ilhom Abbosovich , i.f.d., Abdilalimov Akmaljon Obidjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Повышение эффективности маркетинговой деятельности издательско-полиграфических компаний..	943
Холмирзаева Феруза Абдуллаевна	
Совершенствование учета качества в предприятиях по хранению и переработке зерна.....	949
Холбеков Расул Олимович , доктор экономических наук, профессор	
Mamlakatimizda oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning zamonaviy yo'nalishlari.....	956
Axmedova Nafisa Amriddin qizi	

Iste'molchilarga yo'naltirilgan marketing strategiyalarini takomillashtirish.....	962
Ruziyeva Shaxlo Raupovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda ichki auditni tashkil qilishning nazariy asoslari	968
Maxmudova Sharifa Elmurodovna , tayanch doktorant	
Tijorat banklarining chakana xizmatlari va ularga ta'sir etuvchi omillar	972
Xudayarova Xurshida Abdunazarovna , PhD	
Xalqaro lizing munosabatlarini rivojlantirish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda uning rolini oshirish	978
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Raqamli banklar faoliyatini tahlil qilish (Tinkoffbank misolida).....	983
Nabiyeva Feruza Odilovna , tayanch doktorant, Parpiyeva Ra'no Abdurasulovna	
Пути организации инновационных процессов в Узбекистане	988
Насиров Дилшод Фарходович	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	992
Кодиров Бобур Абдулбори угли , магистр	
Tijorat banklari depozit bazasini optimallashtirish masalalari	1000
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
Tijorat banklari operatsion xarajatlarini optimallashtirishning ayrim jihatlarini	1005
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Bank kapitali barqarorligini oshirishda iqtisodiy mexanizmlardan foydalanish holati.....	1010
Vasiyev Alisher Samiyevich	
O'zbekistonda fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirish amaliyotining institutsional tahlili	1014
Hakimjon Hakimov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1019
Umurzoqova Adiba Ochilovna	
Korxonalarining investitsiya faolligini ta'minlashda soliq rag'batlarining samaradorligini oshirish	1024
Ilyasova Barno Axmadovna , mustaqil tadqiqotchi	
Xitoy sug'urta bozorida onlayn sug'urta xizmatlar tahlili.....	1028
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich , Iqtisodiyot fanlari falsafa doktori (PhD)	
Ayrim rivojlanayotgan davlatlarda innovatsion bank xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari	1033
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi , PhD	
Soliq ma'muriyatchiligi faoliyati samaradorligini matematik simulyatsion modelashtirish.....	1041
Artikov Ne'matulla Abdusalamovich	
O'zbekistonda akademik mustaqillikni qo'llab-quvvatlash: 2022-yilgi AFI tadqiqotidan olingan tushunchalar va ilmiy istiqbollar	1046
Yuldashev Feruz Isroil o'g'li , tayanch doktorant	
Mintaqaviy rivojlanishdagi nomutanosiblikni tartibga solish funksiyalari.....	1052
Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbayevich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori	
Tijorat banklarining innovatsion marketing strategiyasi samaradorligini oshirish yo'llari	1058
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekistonda oliy ta'lim tizimini rivojlantirishning marketing strategiyasi va uning amal qilish mexanizmi	1064
Muxtorova Umida Karimovna , katta o'qituvchi	
Аспекты здоровья и питания: влияние продукции животноводства на устойчивые и здоровые рационы	1070
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции	1075
Бабаева Гузаль Яшиновна , доцент кафедры	
Oilaviy biznes bo'yicha jahon amaliyoti tahlili	1081
Toshpo'latov Murodulla Sobirjon o'g'li	
Milliy iqtisodiyotda sanoat tarmog'ining tutgan o'rni.....	1086
Jo'rayev Dilshod Maxmudjonovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	1091
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Mamlakatimiz iqtisodiyotini rivojlantirishda tashqi iqtisodiy savdoning ahamiyati.....	1095
Ibodullayev Abror Axrorovich , dotsent, Gulov Ma'ruf G'ayrat o'g'li , Muxtorov Ilhom Avazjon o'g'li , talabalar	
The Impact of Corporate Monopolies on Market Competition and Economic Health	1100
Nimatullayev Khondamir Tursunboy ugli , Avazov Ilkhom Ravshanovich	

Проблемы и перспективы зеленой экономики в Республике Узбекистан	1104
Тураева Адиба Икрамовна , старший преподаватель кафедры	
Quantifying the Return on Investment for Businesses in Adopting Green Construction Practices	1109
Gulsarakhon Muhammadyoqub kizi Ostonakulova , DSc	
Ishlab chiqarish tafovutining markaziy bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri	1117
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich , PhD	
Iqtisodiyotni globallasuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish.....	1122
Kalandarova Nargiza Narimanovna , PhD	
Aksiyadorlik jamiyatlarining fond birjalarida listingdan o'tish tartibi va mamlakatimiz amaliyoti.....	1128
Narimonov Sayfullaxon Sunnatillo o'g'li , tayanch doktorant	
Hududlar moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsiya jozibadorligini oshirishning nazariy jihatlari	1135
Sunatullayeva Shaxnoza Xurshid qizi , tayanch doktorant	
Kichik biznes uchun muqobil moliyalashtirish manbalari va vositalari: xorijiy tajriba.....	1142
Xolikov Sarvar Xayitbayevich	

KICHIK BIZNES UCHUN MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH MANBALARI VA VOSITALARI: XORIJIY TAJRIBA

Xolikov Sarvar Xayitbayevich

Jizzax viloyat Iqtisodiyot va moliya bosh boshqarmasi, bo'lim boshlig'i

Annotatsiya: Dunyo iqtisodiyotidagi vaziyat mamlakatda barqaror iqtisodiyotni mustahakamlashni taqozo etadi. Barqaror taraqqiyotni ta'minlashda mamlakat iqtisodiyotida faoliyat yuritayotgan kichik biznesni rivojlantirish va unga har tomonlama ko'mak berish hamda qo'llab-quvvatlash qator muammolarning barham topishiga yordam beradi. Maqola real sektorda faoliyat yuritayotgan iqtisodiyotning lokal tarmoqlaridan sanalgan kichik biznesni moliyalashtirish masalalariga bag'ishlangan.

Kalit so'zlar: Kichik va o'rta korxonalar, muqobil moliyalashtirish, moliyaviy vosita, faktoring, venchur kapitali, elektron onlayn moliyalashtirish, lizing, biznes farishtalar.

Abstract: The situation in the global economy requires strengthening a stable economy in the country. The development of small businesses operating in the country's economy, comprehensive assistance and support to ensure sustainable development will help solve a number of problems. The article is devoted to the financing of small enterprises in local sectors of the economy operating in the real sector.

Key words: Small and medium businesses, alternative financing, financial instrument, factoring, venture capital, electronic online financing, leasing, business angels.

Аннотация: Ситуация в мировой экономике требует укрепления стабильной экономики в стране. Для обеспечения устойчивого развития малого бизнеса в стране, всесторонняя помощь и поддержка помогут решить ряд проблем. Статья посвящена финансированию малого бизнеса локальных секторов экономики, работающих в реальном секторе.

Ключевые слова: Малые и средние предприятия, альтернативное финансирование, финансовый инструмент, факторинг, венчурный капитал, электронное онлайн-финансирование, лизинг, бизнес-ангелы.

KIRISH

Jahonda kichik biznesni moliya-kredit mexanizmlari orqali qo'llab quvvatlash va ular faoliyatini samarali rivojlantirish bo'yicha turli moliya-kredit vositalardan foydalanish xalqaro moliya muassasalari tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, ushbu vositalar asosida davlat kichik biznesni rivojlantirish bo'yicha qulay muhit yaratishga alohida e'tibor qaratilmoqda ^[1]. Biroq, hozirgi global pandemiya davrida mahsulot va xizmatlarga bo'lgan talabning keskin pasayishi, pul oqimlari harakatining susayishi, naqd pulga bo'lgan ehtiyojning tug'ilishini oldini olish uchun Xalqaro moliya korporatsiyasi tomonidan Yevropa, Osiyo va Afrika mamlakatlari kichik biznes subyektlarini qo'llab quvvatlash uchun uch yo'nalishdagi kreditlar ajratildi ^[2]. Shuningdek, Covid-19 pandemiyaga qarshi AQSH hukumati 5 ta qonun ishlab chiqdi, uchinchi qonun aynan 2020-2030-moliya yilida qo'llab-quvvatlash dasturi bo'yicha kichik biznesni qo'shimcha kreditlash va ularga imkoniyatlar yaratishga davlat budjetidan 377 mlrd.dollarlik mablag' ajratildi. Bu o'z navbatida kichik biznes subyektlarining iqtisodiyot uchun yanada ahamiyatli ekanligidan va uni rivojlantirishda moliya-kredit mexanizmi vositalaridan samarali foydalanish zarurligidan dalolat beradi ^[3].

O'zbekistonda so'nggi yillarda biznes yuritish muhitini yanada yaxshilash, tadbirkorlikka keng erkinlik berish orqali kichik biznes subyektlarini qo'llab-quvvatlash, jumladan ularning eksport salohiyatini yanada yuksaltirish, bojxona boji va soliq to'lovlari bo'yicha imtiyozli tizim joriy etish, ishlab chiqarilayotgan mahsulotlarining raqobatbardoshligini ta'minlash uchun qulay shart-sharoitlar yaratish, shuningdek, kichik biznes korxonalarining investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga qaratilgan islohotlar izchillik bilan amalga oshirilmoqda.

Kichik va o'rta korxonalarni moliyalashtirish muammosi eng uzoq davom etgan va hal qilib bo'lmaydigan iqtisodiy muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu muammoni hal qilishning barcha yondashuvlari, u yoki bu tarzda, kichik biznesni moliyalashtirishning ikkita tubdan farq qiladigan manbalari - boshlang'ich kapital (yoki

o'z mablag'lari) va korxonani rivojlantirish uchun tashqaridan jalb qilingan mablag'lar orqali qoplanadi. Rivojlantirishning dastlabki bosqichida kichik biznes uchun boshlang'ich kapital odatda cheklangan va uni hisobga olish mumkin emas, buni faqat barqaror rivojlantirish manbasi sifatida qarash mumkin. Shuning uchun kichik va o'rta korxonalar moliyalashtirishning turli xil tashqi manbalari va mexanizmlariga murojaat qiladilar. Ma'lumki, bunga bo'lgan ehtiyoj 2008-2010-yillarda jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi davrida va undan keyin, xom-ashyoga qaramlikdan xalos bo'lish hamda iqtisodiyotni diversifikatsiya qilishda ustuvor vazifaga aylanganda yanada sezilarli bo'ldi. Aynan, kichik biznes iqtisodiyotning eng lokal tarmog'i sifatida tez moslashuvchan va yangi bozorlarni topish imkoniyatining mavjudligi, yuqori texnologiyali ishlab chiqarishlarni yaratish va iqtisodiyotning boshqa segmentlarida o'sish nuqtalariga aylanish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu ayniqsa, ishlab chiqarishning tez rivojlanayotgan innovatsion sohalariga yo'naltirilgan, ko'pincha yangi yuqori texnologiyali texnologiyalarni ishlab chiqish bilan bog'liq bo'lgan kichik biznes korxonalariga taalluqlidir. Ularning rivojlanishi turli xil va foydalanish mumkin bo'lgan moliyalashtirish manbalarini talab qiladi, ular orasida an'anaviy bank krediti asosiy rol o'ynaydi. Hozirgi vaqtda milliy bozorda tashqi bozorlarga chiqish cheklovlari mavjud va bu mahalliy banklarning kichik va o'rta biznesni rivojlantirishni moliyalashtirish qobiliyatiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatmoqda.

Ma'lumki, mamlakatimizda kichik biznesni rivojlantirish va moliyaviy qo'llab-quvvatlash maqsadida 2023-yilda "Kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-193-sonli O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni qabul qilindi ^[4]. Hujjatga muvofiq, davlat dasturlari doirasida ajratilayotgan kreditlardan samarali foydalanish, ularning o'z vaqtida qaytarilishini ta'minlash maqsadida 2024-yil 1-iyuldan boshlab:

- kredit ajratishning barcha bosqichlari (arizani ko'rib chiqish, qaror qabul qilish, kafillik berish va kredit ajratish) raqamlashtirilgan holda elektron platformalarda amalga oshirilishi;
- kredit ta'minotlarini nazorat qilish, garovga olingan mulklarni taqiqdan to'liq yoki qisman chiqarish hamda almashtirish jarayonlari elektron platformalar orqali markazlashgan holda tashkil qilinishi;
- zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida mijozlar biznes-rejalar asosida faoliyat yuritayotgani, pul oqimlari va boshqa ko'rsatkichlarini tahlil qilish orqali xatarlar oldindan aniqlanishi;
- davlat dasturlari doirasida tuman (shahar) va mahallalarga ajratiladigan kreditlar hajmi yuzaga kelgan muammoli kreditlar ulushidan kelib chiqib belgilanishi ko'rsatildi.

Xususan, 2024-yil 1-yanvardan 2026-yil 1-yanvargacha davlat xaridlari maxsus axborot portalida davlat ishtirokidagi yirik korxonalar bilan kooperatsiya asosida tashkil qilingan kichik tadbirkorlik subyektlariga o'zlari ishlab chiqargan tovarlarni (mahsulotlarni) davlat buyurtmachilariga bir moliya yili davomida jami 10 milliard so'mgacha qiymatda to'g'ridan to'g'ri shartnomalar asosida sotishga ruxsat berilishi belgilandi. 2024–2026-yillarda kichik tadbirkorlik subyektlariga Markaziy bank asosiy stavkasidan 4 foizlik punkt yuqori va asosiy stavkaning 1,75 baravaridan oshmagan stavkada milliy valyutada 5 milliard so'mgacha ajratiladigan kreditlar bo'yicha asosiy stavkaning 40 foizigacha miqdorda uch yildan ortiq bo'lmagan muddatga kompensatsiya taqdim etilishi belgilandi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur mavzu doirasida ko'plab xorijlik va maxalliy iqtisodchi olimlar tadqiqot obyekti sifatida o'rganilgan. Jumladan, xorijiy iqtisodchi olimlardan O. R. Romanenkoning fikricha, "moliyaviy mexanizm –bu iqtisodiy mexanizmning tarkibiy qismi bo'lib, moliyaviy rag'batlantiruvchi omillar, vositalar, dastaklar, iqtisodiy jarayonlar va munosabatlarni tartibga solishning shakl va usullari majmuasidan iboratdir". Bundan kelib chiqqan holda tijorat korxonalarining moliyaviy mexanizmi, notijorat korxona va muassasalarning moliyaviy mexanizmi, sug'urta mexanizmi hamda davlat moliyaviy mexanizmlarini ajratib ko'rsatish mumkin ^[5]. Moliya mexanizmi ichki tuzilmasining tarkibiy elementlari bo'lib, moliyaviy rejalashtirish, moliyaviy dastak va vositalar, moliyaviy ko'rsatkichlar, normativ me'yoriy hujjatlar va imtiyozlar, moliyaviy nazorat, moliya xuquqi kabilar hisoblanadi. Xorijlik iqtisodchi olimlardan A. I. Balabanov va I. T. Balabanovlarning fikrlariga ko'ra, moliyaviy mexanizm korxonalar, tashkilotlarning moliyaviy resurslarini rag'batlantirish maqsadida foydalanish va rejalashtirish jarayonida moliya dastaklari harakatini ifodalovchi tizimni tashkil etadi, deb ko'rsatiladi ^[6]. Boshqa tomondan, "moliyaviy mexanizm davlat tuzilmalari, xo'jalik yurituvchi subyektlar va aholining turli ehtiyojlarini qondirish maqsadida moliyaviy resurs mablag'larini yaratish va ulardan foydalanish jarayonidagi davlatning moliyaviy faoliyatini boshqarishning iqtisodiy-tashkiliy va huquqiy shakllari va usullari to'plamidir" ^[7]. Yuqorida ko'rsatib o'tilgan ta'rif mazmunidan kelib chiqib aytilishimiz mumkinki, mazkur iqtisodchi olimlar moliya-kredit mexanizmiga umumdavlat miqyosiga alohida to'xtalib o'tib, korxonalarda moliya-kredit mexanizmlarining mavjudligini butunlay inkor qiladi. Y. I. Shoxinning fikricha, "moliyaviy mexanizm – rejalashtirilgan strategik maqsadlarga erishish uchun moliyaviy boshqaruv subyektlari va obyektlariga ta'sir ko'rsatishning shakl va usullari to'plamidan iboratdir". U moliyaning funksiyalarini to'liq va samarali bajarilishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega ^[8]. Mamlakatimiz iqtisodchi olimlaridan A. Vahobov va T. Malikovlarning ta'kidlashicha, "moliyaning funksiyalari moliya mexanizmi orqali amalga oshiriladi. Bu mexanizm milliy xo'jalikdagi moliyaviy munosabatlar tashkiliy shakllarining majmuini,

markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan pul mablag'lari fondlarini shakllantirish va ulardan foydalanish tartibini, moliyaviy rejalashtirish metodlarini, moliya va moliya tizimini boshqarish shakllarini, moliyaviy qonunchilikni o'z ichiga oladi" [9]. Yana bir maxalliy yosh iqtisodchi olimlarimizdan O. T. Ergashev O'zbekistonda kichik biznes subyektlarini rivojlantirishning moliya-kredit mexanizmini takomillashtirish bo'yicha tadqiqotlar olib borgan [10].

Fikrimizcha, korxonalarning moliyaviy mexanizmi bu iqtisodiy qonunlar talablariga muvofiq ishlab chiqarishning yakuniy natijalariga samarali ta'sir ko'rsatish maqsadida moliyaviy munosabatlar va pul mablag'lari fondlarining o'zaro aloqasini tashkil etishga mo'ljallangan korxona moliyasini boshqarish tizimidir. Bu moliyaviy resurslarni jalb etish, rejalashtirish, rag'batlantirish va ulardan foydalanishda ifodalagan moliyaviy vositalarning harakat tizimi hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mamlakatda kichik biznesni rivojlantirish va moliyaviy qo'llab quvvatlash hamda moliyalashtirish masalalarini ilmiy va amaliy jihatdan o'rganishda statistik ma'lumotlar, tanlanma usulda belgilash, nazariy falsafiy, obyektiv yondashuv, iqtisodiy tahlil usullaridan foydalanish asosida ilmiy xulosalar shakllantirildi. To'plangan ma'lumotlar asosida tizimli hamda mantiqiy yondashuv kabi uslublardan samarali foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Hozirgi vaqtda Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti mamlakatlari amaliyotida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirishda turli moliyaviy vositalardan foydalaniladi. An'anaviy bank kreditlari bilan bir qatorda boshqa vositalar ham keng qo'llaniladi. Biroq, jadvalda keltirilgan barcha moliyaviy vositalar barcha kichik biznes subyektlari uchun bir xil darajada mos kelmaydi. Moliyalashtirishning optimal usulini tanlash korxona faoliyat ko'rsatayotgan ko'plab holatlarga, shuningdek, korxonaning o'ziga xos xususiyatlariga bog'liq. Moliyalashtirish usulini tanlashda asosiy omillar quyidagilardir: korxonaning tavakkalchilik va daromadlilik nisbati, korxona hozirda joylashgan biznes siklining bosqichi, korxona biznesining ko'lam, uning boshqaruv tuzilmasi va daromad darajasi. moliyaviy malaka.

1-jadval: Kichik biznesni moliyalashtirishning muqobil vositalari

Xavfsizlik darajasi past bo'lgan moliyaviy vositalar	Xavfsizlik darajasi unchalik past bo'lgan moliyaviy vositalar	Xavfsizlik darajasi o'rtacha past bo'lgan moliyaviy vositalar	Xavfsizlik darajasi yuqori bo'lgan moliyaviy vositalar
Mablag'lar orqali moliyalashtirish	Muqobil vositalar	Yirik vositalar	Moliyalashtirishning qarz vositalari
kredit; faktoring; savdoni moliyalashtirish; mahsulotlarni omborda saqlashni moliyalashtirish; lizing.	korporativ obligatsiyalar; qimmatli qog'ozlarni garovga qo'yish; Qarz mablag'lari jamg'armasi; kredit mablag'lari jamg'armasi.	Ssudalar; foyda olish huquqidagi aksiyadorlik kreditlari; Konvertatsiya qilinadigan obligatsiyalar; Obligatsiyalar.	To'g'ridan to'g'ri investitsiyalar; Venchur kapitali; Biznes farishtalar; Ommaviy moliyalashtirish

Turli xil kichik biznes subyektlari uchun turli xil moliyaviy vositalarning muvofiqligining taxminiy diagrammasi keltirilgan. Shunday qilib, IHTT mamlakatlaridagi kichik va o'rta korxonalar o'zlarining sharoitlariga qarab, keng ko'lamli moliyalashtirish vositalaridan foydalanadilar.

Iqtisodiy nuqtayi nazardan, lizing ikki tomon o'rtasidagi shartnoma bo'lib, unda bir tomon (lizing beruvchi) ma'lum bir haq evaziga boshqa tomonga (lizing oluvchiga) ma'lum muddatga vaqtincha egalik qilish va foydalanish uchun mol-mulk beradi. Lizing xalqaro buxgalteriya standartlarida ta'riflangan va qayd etilgan alohida IAS 17 moddasiga ega [11]. Ko'pgina tadqiqotlar lizingning kichik biznes subyektlarini rivojlantirishdagi o'rniga bag'ishlangan bo'lib, xususan, ushbu moliyalashtirish vositasini tanlashda asosiy omillar boshqa moliyalashtirish vositalariga nisbatan narx va nisbiy imtiyozlar ekanligi aniqlandi. So'nggi yillarda Yevropada lizing operatsiyalarining umumiy hajmi yiliga o'rtacha 6-9 foizga barqaror o'sib bormoqda, lizing operatsiyalarining qariyb yarmi kichik va o'rta korxonalar tomonidan amalga oshirilmoqda. Rossiyada lizingning tarqalishi Yevropa ko'rsatkichlaridan ortda qolmoqda, ammo asta-sekin o'sib bormoqda [12].

Faktoring savdo biznesini moliyalashtirish bo'yicha moliyaviy xizmatlar turlaridan biri sifatida ta'riflanadi, bunda tovar yetkazib beruvchi va xaridoridan tashqari faktor (faktoring kompaniyasi yoki bank) ishtirok etadi. Muayyan ish haqi uchun omil mahsulot uchun to'lov uchun d'vo sotib oladi va keyinchalik sotuvchiga to'laydi. Ushbu xizmat turi savdoda to'lovlarni kechiktirish muammosini sezilarli darajada hal qilish imkonini beradi va, bir tomondan, etkazib beruvchiga kredit berish, unga savdo hajmini oshirish imkonini beradi, ikkinchi tomondan, xaridorga savdo krediti beradi; bu unga xaridlar hajmini oshirish imkonini beradi. Faktoring savdo

uchun muqobil moliyalashtirish vositasi sifatida tobora ommalashib bormoqda. So'nggi yillarda faktoring hajmlarining umumiy o'sishi bir qator mamlakatlarda pasayib borayotganiga qaramay davom etdi^[13]. Faktoring operatsiyalari hajmining o'sishi bir qator mamlakatlarda muqobil moliyalashtirish mexanizmlarini tartibga soluvchi qonun hujjatlariga qo'shimcha ravishda maxsus qonun hujjatlari ishlab chiqilishiga olib keldi. Masalan, AQSHda faktoring to'g'risidagi qonun mavjud bo'lib, u faktoring operatsiyalarining barcha jihatlarini batafsil o'z ichiga oladi, muntazam ravishda yangilanadi va to'ldiriladi^[14]. Ushbu qonun matni shunday tuzilganki, unda nafaqat barcha manfaatdor tomonlarning huquq va majburiyatlari tavsifi hamda ularga sharhlar beriladi, balki faktoring shartnomalarining har xil turlariga misollar, huquqni qo'llash amaliyotidan aniq dalillar, shuningdek, qonun hujjatlariga muvofiq tuzilgan moliyaviy va soliq hisobotlarini yuritish bo'yicha ko'rsatmalar va foydalanuvchilar uchun boshqa qo'shimcha materiallar keltirilgan^[15].

Venchur kapitalini kichik innovatsion korxonalarining aksionerlik kapitaliga ularning yaratilish va mahsulot ishlab chiqarish bosqichlarida kiritiladigan mablag' sifatida qaraydilar. Ular venchurli investitsiyalash jarayonini yuqori o'sish salohiyatiga ega bo'lgan kichik innovatsion kompaniyalar aksionerlik kapitalini investitsiyalash sifatida, maslahat yordami va ma'lum ma'noda qarorlar qabul qilish jarayoniga jalb etish sifatida qaraganlar. Ko'rinib turibdiki, iqtisodchilar moliyaviy mablag' kiritish bilan bir qatorda inson kapitalining dolzarbligini ta'kidlaydilar. Kortum S., Lerner J., Stevenson H. H., Muzyka D. F., Timmons J. A. va boshqa bir qator olimlar esa iqtisodiyotning innovatsion rivojlanishida yuqori risk darajasi bilan bog'liq bo'lgan venchur kapitali qo'yilmalarini baholashning empirik tahlilini amalga oshirishgan^[16].

Venchur kapitaliga investitsiyalar kichik va o'rta korxonalar uchun moliyalashtirishni jalb qilish uchun yana bir imkoniyatdir. Venchur kapitaliga investitsiyalar yildan-yilga kuchli o'zgaruvchanlikka duchor bo'ladi va shuningdek, investitsiyalar hajmining mamlakatlar o'rtasida katta tarqalishi bilan tavsiflanadi. Venchur investitsiyalarining eng katta hajmi an'anaviy ravishda Qo'shma Shtatlarda qayd etilgan. Xususiylar mablag'larga bo'lgan bunday ustunlik so'nggi paytlarda doimiy hodisa bo'lib kelgan. Elektron onlayn moliyalashtirish xususiy iste'mol kreditlari va biznesni rivojlantirish maqsadlari uchun qarz olish vositasidir. Ushbu moliyalashtirish segmentida shubhasiz etakchi Xitoy hisoblanadi. Xitoydan tashqari, ushbu moliyalashtirish usuli, xususan, AQSH, Janubiy Afrika va Kanadada mashhurlik kasb etmoqda. AQSHda bunday operatsiyalar hajmi 2015-yildagi 28,7 dan 2016-yilda 35,2 milliard AQSH dollariga ko'tarildi, ya'ni. o'sish yiliga 23% ni tashkil etdi^[17]. Yevropada ushbu moliyalashtirish usuli bir qator mamlakatlarda ishlab chiqilgan bo'lib, ular orasida 2016-yilda Buyuk Britaniya, Fransiya va Niderlandiya yetakchilardan bo'lgan. So'nggi yillarda Internet ijtimoiy tarmoqlaridagi saytlardan qarz olish jadal rivojlanmoqda va uning hajmi 2013-yildan boshlab har yili o'rtaicha ikki barobar ortib bormoqda. Bunday operatsiyalar hajmi Xitoyda ayniqsa tez sur'atlar bilan o'sib bormoqda, bu yerda "r2r" – kreditlash vositalari juda mashhur bo'lgan. Kichik biznes subyektlari bunday mexanizmlardan nafaqat qo'shimcha moliyalashtirish, balki o'z biznes loyihasiga jamoatchilik e'tiborini jalb qilish hamda shu orqali uni potensial kreditorlar va investorlar nazarida moliyaviy jihatdan jozibador va ishonchli qilish uchun ham foyda ko'radi. Jamoatchilik qiziqishining ortishi ham reklama o'rnini bajarishi bilan birga matbuot va biznes hamjamiyatining qo'shimcha e'tiborini jalb qilishi mumkin.

Elektron onlayn kreditlash bozoridagi faollikning oshishi bir qator mamlakatlarda (Avstriya, Xitoy, Avstraliya) bunday operatsiyalar hajmining o'sishini rag'batlantiradigan qonunlarning qabul qilinishiga olib keldi. Buyuk Britaniya va Belgiyada soliq imtiyozlari joriy qilingan va bunday operatsiyalar ishtirokchilari uchun amal qiladi. Ushbu moliyalashtirish vositasining afzalliklari mustahkam kredit tarixiga ega bo'lmagan va bank kreditlash bozorida yuqori xavfga ega bo'lgan kichik kompaniyalar uchun qulaydir. Bunday kompaniyalar an'anaviy bank kreditlash bozoriga qaraganda onlayn elektron vositalardan moliyalashtirish manbalarini topish imkoniyatiga ega. Misol uchun, 2016-yilda AQSHda o'z faoliyatini boshlagan kichik kompaniyalar onlayn elektron kreditlash bozoridagi arizalarning 45 foizida, kichik banklardan esa atigi 35 foizida va yirik banklardan 25 foizida o'z arizalari ma'qullangan. Biznes farishtalari yoki kichik xususiylar venchur investorlar (yoki ularning kombinatsiyasi) kichik biznes uchun boshqa mumkin bo'lgan moliyalashtirish manbasini ifodalaydi. U rivojlanishning dastlabki bosqichida bo'lgan va tez o'sish potensialiga ega, ammo rivojlanish uchun yetarli shaxsiy mablag'ga ega bo'lmagan va yirik institutsional investor yoki investitsiya fondini jalb qilish imkoniyatiga ega bo'lmagan kompaniyalar tomonidan qo'llaniladi. Ko'pgina biznes farishtalarning o'zlari ilgari muvaffaqiyatli tadbirkor bo'lgan va kichik innovatsion kompaniyalardan o'sgan. Shuning uchun, ko'pincha biznes farishtalari nafaqat bunday investitsiyalarning moliyaviy tomoni, balki innovatsion g'oya va o'z tajribasini qo'llash imkoniyati bilan ham jalb qilinadi, bu esa yosh kompaniyaga rivojlanish uchun investitsiyalardan tashqari, biznes farishtasidan ekspert yordamini oladi. Ishbilarmon farishtalar odatda to'g'ridan to'g'ri kapital evaziga yoki konvertatsiya qilinadigan obligatsiyalar orqali investitsiya qiladilar va kompaniya ma'lum bir rivojlanish darajasiga yetgunga qadar va biznes farishtaning o'rnini yirikroq venchur kapital investori egallaguncha kompaniyada mavjud bo'lib qoladilar. Yevropada ish-bilarmon farishtalarning umumiy soni 20 mingga yaqin bo'lib, ular (agar hammasi bo'lmasa, ularning muhim qismi) 250 dan ortiq milliy yoki mintaqaviy birlashmalarga birlashgan, ular o'z navbatida Yevropa Ittifoqiga birlashgan. Shunday qilib, biznes farishtalari tomonidan investitsiyalar rivojlanishning dastlabki bosqichida

kompaniyalarga kiritilgan barcha investitsiyalarning 2/3 qismidan ko'prog'ini tashkil etdi. Bitta startapga biznes farishtalarining o'rtacha sarmoyasi 22 500 yevroni tashkil qiladi. Qo'shma Shtatlarda biznes farishtalari investitsiyalari hajmi ham o'sib bormoqda va 2016-yilda ikki baravardan ko'proq oshdi. Ishbilarmon farishtalarning eng yirik assotsiatsiyasi – Amerika farishtalari uyushmasi 13 mingdan ortiq 'zoga ega. Har yili AQSHda biznes farishtalar taxminan 64 ming loyihaga 25 milliard AQSH dollari sarmoya kiritadilar va o'rtacha investitsiyalar hajmi 25 dan 50 ming AQSH dollarigacha o'zgarib turadi, biznes farishtaning o'rtacha portfeli 10-12 investitsiya qilingan startaplarni o'z ichiga oladi. Shuni ta'kidlash kerakki, sanoati rivojlangan mamlakatlarda biznes farishtalar va shunga o'xshash investorlar hamjamiyatlari faoliyati milliy qonunchilik darajasida ham, korporativ boshqaruvning ichki standartlari darajasida ham muvofiqlashtiriladi. Kichik va o'rta biznesni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash IIHT davlatlari kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlashning turli mexanizmlaridan foydalanadilar. Moliyadan foydalanishni ta'minlash uchun bozor vositalarining rivojlanishi, shuningdek, makroiqtisodiy jarayonlarga ta'siri ostida takomillashtiriladigan va kichik biznes subyektlari manfaatlarini himoya qilish uchun foydalaniladigan qonunchilik va me'yoriy-huquqiy baza mavjud. Ko'pgina mamlakatlarda kichik va o'rta biznesni moliyaviy qo'llab-quvvatlashning maxsus mexanizmlari ishlab chiqilmoqda va joriy etilmoqda.

XULOSA

Xalqaro amaliyot shuni ko'rsatadiki, kichik va o'rta biznesni moliyalashtirishning muqobil vositalari bozor mexanizmlari asosida ham, bozor mexanizmlari yordamida ham rivojlanmoqda. Hozirgi vaqtda qo'llanilayotgan kichik o'rta biznesni moliyalashtirishning muqobil mexanizmlarining xilma-xilligi muayyan korxona uchun eng mos variantini tanlash imkonini beradi. Hozirda mamlakatimizda muqobil moliya-lashtirishning barcha mumkin bo'lgan vositalaridan faol foydalanilmoqda. Muqobil moliyalashtirish amaliyotini kengaytirish kichik va o'rta korxonalar uchun iqtisodiy o'sish uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratishga yordam beradi, ayniqsa, yosh rivojlanayotgan kompaniyalar uchun ancha qulayliklar tug'diradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf>. 2020 International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank 1818 H Street NW, Washington, DC 20433.
2. https://unctad.org/system/files/official-document/osg2020d1_en.pdf. Impact of the Covid-19 Pandemic on Trade and Development.
3. For appropriations from all legislation, see Government Accountability Office (GAO), COVID-19: Opportunities to Improve Federal Response and Recovery Efforts, Report to the Congress, GAO-20-625, June 25, 2020, <https://www.gao.gov/reports/GAO-20-625/>.
4. <https://sputniknews.uz/20231111/kichik-va-orta-biznesni-moliyaviy-qollab-quvvatlash-tizimi-takomillashtiriladi-40930215.html> "Tadbirkorlikni rivojlantirish kompaniyasi" aksiyadorlik jamiyati shaklida qayta tashkil qilinadi.
5. Asatullaev, X., B. Tursunov, and A. Mamanazarov. "Enterprise development strategy." Text of lectures (2019). Романенко О.Р. Финанси: Підручник. – К.: ЦНЛ, 2003. – 312 с.
6. Sh. Tashmatov, X.S. Asatullayev, Z.G. Allaberganov - Toshkent" Iqtisod-Moliya, 2019.
7. Базилевич В.Д., Бонастрик Л.О. Государственные финансы. / За ред. Базилевича В.Д. – К.: Атика, 2004. 380 с.
8. ХС Асатуллаев Теоретические аспекты фискальной политики в условиях развития. – Modern Economy Success, 2021.
9. Rano Mardanova, Olim Azizov, Xurshid Asatullayev Beginning of fundamental reform of the stock market in the Republic of Uzbekistan // International Journal of Innovative Technologies in Economy. 2019. №6 (26). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/beginning-of-fundamental-reform-of-the-stock-market-in-the-republic-of-uzbekistan> (дата обращения: 30.01.2024).
10. O.Ergashev "O'zbekistonda kichik biznes sub'ektlarini rivojlantirishning moliya-kredit mexanizmini takomillashtirish" nomli monografiya – Toshkent: "Iqtisod-moliya" nashriyoti., 2023 y., 163 bet.
11. O. Astanakulov, X. Asatullayev Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish omillari: nazariya va amaliyot uyg'unligi. - Obshestvo i innovatsii, 2021.
12. Рынок лизинга в 2016 году: оттепель начинается. Аналитический центр НАФИ. Assocleasing.ru. [Электронный ресурс]. URL: http://assocleasing.ru/files/File/Documents/Leasingmarket2016_restart.pdf
13. Financing SMEs and Entrepreneurs 2018: An OECD Scoreboard, OECD Publishing. Read.oecd-ilibrary. [Электронный ресурс]. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/financing-smes-and-entrepreneurs-2018_fin_sme_ent-2018-en#page
14. American Factoring Law with Cumulative. Bna.com. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.bna.com/american-factoring-law-p11930>
15. Mary H. Rose American Factoring Law. American Bankruptcy Institute Journal. [Электронный ресурс]. URL: https://www.bna.com/uploadedFiles/BNA_V2/Legal/Products/Books/LESI/ABI_Journal_Review.pdf
16. Джураев, Т.х. асатуллаев, Л. Уличкина. "История экономических учений." (2006).
17. Milliy iqtisodiyot sub'ektlarining tashqi iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari X Asatullayev, U Yakubov – Toshkent "IQTISOD-MOLIYA, 2020
18. Astanakulov, XS Asatullayev – Xalqaro moliya va hisob" ilmiy elektron jurnal, 2018.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tele.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.